

УДК 338.2(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.11>**Радзієвська С.О.**кандидат економічних наук, доцент,
Національна академія управління
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3680-7952>**Radziyevska Svitlana**

National Academy of Management

**РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ УКРАЇНИ З КАНАДОЮ
В КОНТЕКСТІ РОЗШИРЕННЯ УГОДИ ПРО ЗВТ****REGULATION OF SERVICES TRADE IN THE CONTEXT
OF UKRAINE-CANADA FTA EXPANSION**

На основі аналізу даних Державної служби статистики України розкрито особливості розвитку торгівлі послугами України з Канадою: представлено динаміку експорту, імпорту, сальдо та обсягів торгівлі товарами і послугами протягом 2016–2021 років. Висвітлено торговельну політику ЄС щодо торгівлі послугами та обґрунтовано необхідність збільшення експорту послуг нашої держави з огляду на тенденцію до зменшення питомої ваги експорту послуг в експорті товарів та послуг України; наголошено, що експорт послуг є одним із ключових факторів успішної реалізації інтеграційного потенціалу України як країни-кандидата в члени ЄС в контексті перспективи розширення Угоди про ЗВТ між Україною та Канадою на сферу послуг. Аналіз структури експорту та імпорту послуг дозволяє стверджувати, що економічна політика України має бути спрямована на їх значне як кількісне, так і якісне покращення. Однією із найбільш перспективних для реалізації інтеграційного потенціалу України слід вважати сферу надання високотехнологічних послуг, що вимагає відновлення промислового потенціалу країни шляхом залучення і раціонального використання інвестицій, переходу до інноваційного розвитку, запровадження стимулів для підвищення конкурентоспроможності переробних та високотехнологічних галузей національної економіки.

Ключові слова: Угода про ЗВТ між Україною та Канадою, розвиток інтеграційного потенціалу України, зовнішньоторговельна політика, торговельна політика ЄС, торгівля товарами та послугами, сальдо торгівлі товарами та послугами, експорт послуг, імпорт послуг, види послуг, розширення Угоди про ЗВТ на сферу послуг.

As it is widely emphasized in the scientific circles, the era of hyper-globalization is probably over, especially for goods trade. World trade in goods as percentage of GDP peaked in 2008, while world trade in services continues to grow and has significant potential. According to the data taken from the State Statistics Service of Ukraine, during 2016–2021, the balance of trade in goods has been negative, while the balance of trade in services has been positive. Ukraine's turnover of goods reached 140.91 bln USD while that of services – only 22.77 bln USD in 2021. Meanwhile, Ukraine's Free Trade Agreement with Canada entered into force on August 1, 2017 and has been covering only goods. The results of calculations show that the integration relations between Ukraine and Canada are strengthened primarily due to the exports: in 2016 the exports of goods and services – 105.6 mln USD, and in 2021 – more than 281.0 mln USD, i.e. increased 2.7 times, while the imports of goods and services in 2016 – 257.3 mln USD, and in 2021 – 282.8, i.e. grew 1.1 times. In 2021 the exports of goods rose by 49%, and the exports of services – only by 12% compared to 2020. The share of exports of services in all exports of goods and services of Ukraine to Canada has been decreasing throughout the analyzed period and in 2021 it reached 43%, while in 2016 this indicator was 73%. The study focuses on the analysis of trade in services between Ukraine and Canada and substantiates the need to increase the exports of services as one of the key factors for the successful fulfillment of Ukraine's integration potential as a candidate country for the EU membership in the context of Ukraine-Canada FTA expansion to the services sector. The EU is the world's largest trader of services and all the EU's bilateral

trade agreements typically cover trade in services. The EU has concluded the Comprehensive Economic and Trade Agreement with Canada which covers services. The key objectives in EU agreements on trade in services are to ensure that EU service providers are allowed to supply services in foreign markets, and are not discriminated against compared to national operators or other foreign operators. The paper presents the dynamics of exports, imports, balance of trade in services during the period under review. The analysis of the types of exported and imported services demonstrates that the state policies of Ukraine should aim at their both quantitative and qualitative reconsideration and improvement. The country should focus on high-tech services, which requires the industrial development through the rational use of attracted investments, the transition to innovative model, and the introduction of incentives to increase the competitiveness of the processing and high-tech industries of the national economy.

Key words: *Free Trade Agreement between Ukraine and Canada, development of integration potential of Ukraine, foreign trade policy, EU trade policy, trade in goods and services, balance of trade in goods and services, exports of services, imports of services, types of services, Canada-Ukraine FTA expansion to the services sector.*

Постановка проблеми. Світова торгівля товарами як частка ВВП досягла піку у 2008 році, в той час як світова торгівля послугами продовжує зростати і має значний потенціал. Згідно із даними Державної служби статистики України, протягом 2016–2021 рр. у сфері торгівлі товарами сальдо залишалось від’ємним, в той час як у сфері послуг – стабільно додатним. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами України досягли 140.91 млрд дол США, а обсяги зовнішньої торгівлі послугами – лише 22,77 млрд дол США у 2021 році. При цьому Україна уклала Угоди про зони вільної торгівлі (ЗВТ), які охоплюють лише товари (напр., Канада, Ізраїль).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням забезпечення сталого розвитку шляхом диверсифікації та інтенсифікації міжнародної торгівлі та необхідності включення до порядку денного питань щодо її регулювання, особливо у контексті формування та реалізації державних політик, зокрема зовнішньоторговельної, та укладання багатосторонніх, регіональних і двосторонніх торговельних угод присвячено чималу кількість праць. Серед зарубіжних та вітчизняних дослідників відзначаємо таких, як Baldwin R., Grossmann G., Гужва І., Галасюк В., Довгаль О., Ванг К., Дюмулен І., Камінська Т., Ковтун В., Кіреєв А., Лунгані П., Ляшко І.І., Єременко О.М., Мазаракі А., Мельник Т., Мельничук О., Папагеоргіу К., Сіденко В., Циганкова Т. Аналіз їхніх праць свідчить, що не всі питання, пов’язані із державним регулюванням торгівлі послугами в умовах поглиблення інтеграційних процесів, вирішені й розкриті.

Формулювання цілей статті. Мета – розглянути особливості розвитку торгівлі послугами України з Канадою та обґрунтувати необхідність збільшення експорту послуг як одному із ключових факторів успішної реалізації інтеграційного потенціалу України як країни-кандидата в члени ЄС в контексті перспективи розширення Угоди про ЗВТ між Україною та Канадою на сферу послуг.

Виклад основного матеріалу. Важливу роль у вирішенні проблеми більш ефективної реалізації інтеграційного потенціалу України відіграє зовнішньоекономічна політика держави, адже вона спрямована на формування та регулювання зовнішньоторговельних зв’язків з різними державами світу, взаємозв’язки між якими знаходяться під впливом специфічного розгортання геополітичних процесів. Тобто, значення зовнішньоекономічної політики значно збільшується в сучасних умовах поглиблення інтеграційних процесів та суперечностей глобалізації та регіоналізації. Вдале формулювання та відповідальна імплементація зовнішньоекономічної політики має забезпечити досягнення стратегічних цілей України у зовнішньоекономічних відносинах як з окремими країнами, так і з регіональними об’єднаннями, при цьому важливу роль відіграє процес вироблення методів, засобів, використання інструментів, які забезпечуватимуть досягнення поставлених цілей або принаймні утримання досягнутих раніше результатів. Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою (CUFTA), яка охоплює товари, було підписано 11 липня 2016 року; вона набула чинності 1 серпня 2017 року [1], тому

досліджуваній період починається з 2016 року. 27 січня 2022 року Міністр міжнародної торгівлі, сприяння експорту, малого бізнесу та економічного розвитку Канади Мері Нг та Перший віце-прем'єр-міністр – міністр економіки України Юлія Свириденко оголосили про початок переговорів з модернізації Угоди [2]. Держави оприлюднили плани щодо можливості розширення співпраці шляхом модернізації CUFTA, зокрема: у сфері послуг, інвестицій, електронної торгівлі, працевлаштування та навколишнього середовища. Сторони мають намір забезпечити рівні можливості для міжнародної торгівлі, особливо для підприємств малого та середнього бізнесу [3].

11 квітня 2023 року Прем'єр-міністри Канади Джастін Трюдо та Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль підписали Спільну декларацію про завершення предметних переговорів щодо модернізації CUFTA. Нова угода спиратиметься на міцні канадсько-українські двосторонні відносини та сприятиме чесній, інклюзивній та прозорій торгівлі з Україною, одночасно сприяючи довгостроковій безпеці, стабільності та широкому економічному розвитку в Україні. Модернізована CUFTA збереже умови доступу до ринку для товарів із Угоди 2017 року та буде оновлена з метою включення нових та доопрацьованих розділів, зокрема про: інвестиції, транскордонну торгівлю послугами, тимчасовий в'їзд для підприємців, фінансові послуги, цифрову торгівлю, кумуляцію походження зі спільними партнерами по ЗВТ тощо [2]. Шмигаль Д. впевнений, що оновлена та модернізована Угода про ЗВТ сприятиме збільшенню двосторонньої торгівлі та відкриє нові економічні можливості для українських підприємств. Оновлена угода міститиме 18 глав, дев'ять із яких є абсолютно новими і стосуються торгівлі послугами – фінансовими та телекомунікаційними, а також стосуються інвестицій, торгівлі та гендерної рівності, корінних народів, належної регуляторної політики, розроблення та адміністрування заходів малих та середніх підприємств [4].

Розглянемо як реалізується інтеграційний потенціал України у зовнішньоторговельних відносинах з Канадою. У табл. 1 наведено динаміку експорту та імпорту товарів і послуг України до Канади протягом 2016–2021 років. Основні показники торгівлі розраховано на основі офіційних даних Державної служби статистики України. Як бачимо, обсяг торгівлі товарами та послугами протягом аналізованого періоду часу збільшився у 1,55 рази та становив 563,8 млн дол США у 2021 році.

Інтеграційні зв'язки посилюються здебільшого шляхом зростання експорту: у 2016 р. експорт товарів та послуг становив 105,6 млн дол США, а в 2021 – 281,0, тобто збільшився у 2,66 рази, в той час як імпорт товарів та послуг у 2016 р. дорівнював 257,3 млн дол США, а в 2021 – 282,8, отже збільшився у 1,1 рази. Зазначимо, що експорт товарів у 2021 р. збільшився на 49,22%, а експорт послуг – на 12,24% порівняно із 2020 роком. Спостерігаємо повільне збільшення обсягів торгівлі послугами, лише на 26,4 млн дол США протягом досліджуваного періоду, як демонструють розрахунки табл. 1, починаючи із 116,7 млн дол США у 2016 р. й завершуючи 143,1 млн дол США у 2021 р.

Констатуємо негативне сальдо в торгівлі товарами й позитивне сальдо у торгівлі послугами з Канадою протягом аналізованого проміжку часу. Зазначимо, що торгівля послугами на противагу торгівлі товарами має зайняти належне місце у зовнішній торгівлі України, оскільки сировинна спрямованість товарного експорту змушує країну бути залежною від світових цін, в той час як торгівля послугами є менш залежною від світової волатильності й індустріально розвинуті країни вже не перший десяток років більше уваги приділяють саме торгівлі послугами у відповідних торговельних політиках. Позитивним є і те, що торгівля послугами сприяє зменшенню зовнішньоторговельного дефіциту України, отже є доцільною з точки зору покращення зовнішньоторговельного балансу держави. Дані табл. 2 вказують, що сальдо торгівлі товарами у 2016–2021 роках покращилося з -188,4 до -100,5 млн дол США (+87,9), в той час як сальдо торгівлі послугами – з 36,7 до 98,7 млн дол США (+62,0); відповідно сальдо торгівлі товарами та послугами разом у 2021 р. склало -1,8 млн дол США в 2021 р., і покращилось на 149,9 млн дол США порівняно із 2016 роком.

Таблиця 1

**Динаміка експорту та імпорту товарів і послуг України до Канади,
млн дол США**

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Експорт товарів	28,9	50,4	78,1	85,5	81,3	160,1
Експорт послуг	76,7	92,2	88,4	103,7	106,1	120,9
Експорт товарів та послуг	105,6	142,6	166,5	189,2	187,4	281,0
Імпорт товарів	217,3	299,2	333,1	194,7	201,4	260,6
Імпорт послуг	40,0	53,9	50,1	62,7	55,8	22,2
Імпорт товарів та послуг	257,3	353,1	383,2	257,4	257,2	282,8
<i>Обсяг торгівлі товарами</i>	246,2	349,6	411,2	280,2	282,7	420,7
Обсяг торгівлі послугами	116,7	146,1	138,5	166,4	161,9	143,1
Обсяг торгівлі товарами та послугами	362,9	495,7	549,7	446,6	444,6	563,8

Джерело: розраховано автором за [5; 6]

Таблиця 2

**Динаміка сальдо торгівлі товарами та послугами України з Канадою,
млн дол США**

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Сальдо торгівлі товарами	-188,4	-248,8	-255,0	-109,2	-120,1	-100,5
Сальдо торгівлі послугами	36,7	38,3	38,3	41,0	50,3	98,7
Сальдо торгівлі товарами та послугами	-151,7	-210,5	-216,7	-68,2	-69,8	-1,8

Джерело: розраховано автором за [5; 6]

У табл. 3 представлено динаміку експорту послуг України до Канади та його питому вагу в усьому експорті послуг України протягом аналізованого періоду. Очевидно, що експорт послуг характеризується тенденцією до зростання, хоча виключенням є 2018 та 2019 роки (0,76% та 0,66% відповідно). Так, якщо у 2016 р. експорт послуг до Канади становив 76,7 млн, то у 2021 р. – вже 120,9 млн дол США, тобто збільшився в 1,58 раза. Так, питома вага експорту послуг України до Канади у всьому експорті послуг України становить: 0,78% у 2016 р.; 0,85 – 2017; 0,76 – 2018; 0,66 – 2019; 0,92 – 2020; 0,95% – у 2021 р. – тобто, спостерігається покращення у 2021 р. на 0,17 в.п. у порівнянні із показником 2020 р., внаслідок якого наприкінці досліджуваного періоду на Канаду припадає майже 1% українського експорту послуг, підтверджуючи необхідність і перспективність розвитку інтеграційного потенціалу України шляхом збільшення експорту послуг до Канади.

Як демонструють дані табл. 4, значну частину українського імпорту представляють послуги Канади. У 2016 р. імпорт послуг із Канади становив 40,0 млн дол США, а у 2021 р. впав до 22,2 млн дол США. Питома вага імпорту послуг України з Канади у всьому обсязі імпорту послуг України має тенденцію до зниження ($y = -0,0683x + 1,0107$) і характеризується такими даними: 0,75% у 2016 р.; 0,98 – 2017; 0,79 – 2018; 0,89 – 2019; 0,95 – 2020; 0,27% у 2021 році.

Україна у червні 2022 року стала кандидатом у члени Європейського Союзу (ЄС) і планує найскоріше отримати членство в інтеграційному об'єднанні, в торговельній політиці якого наголошується, що пріоритетом є торгівля послугами порівняно із торгівлею товарами. У Торговельній стратегії ЄС підкреслюється, що послуги є основою сучасної економіки, вони сприяють більше економічному зростанню та створенню

Таблиця 3

Динаміка експорту послуг України до Канади у всьому експорті послуг України протягом 2016–2021 рр., млн дол США, %

	2016	2017	2018
Експорт послуг всього, млн дол США	9868,0	10790,3	11679,9
Експорт послуг до Канади, млн дол США	76,7	92,2	88,4
та його питома вага у всьому товарному експорті України, %	0,78	0,85	0,76
	2019	2020	2021
Експорт послуг всього, млн дол США	15660,9	11547,2	12785,6
Експорт послуг до Канади, млн дол США	103,7	106,1	120,9
та його питома вага у всьому товарному експорті України, %	0,66	0,92	0,95

Джерело: розраховано автором за [6]

Таблиця 4

Динаміка імпорту послуг з Канади у всьому імпорті послуг України протягом 2016–2021 рр., млн дол США, %

	2016	2017	2018
Імпорт послуг всього, млн дол США	5326,5	5476,1	6308,8
Імпорт послуг з Канади, млн дол США	40,0	53,9	50,1
та його питома вага у всьому імпорті послуг України, %	0,75	0,98	0,79
	2019	2020	2021
Імпорт послуг всього, млн дол США	7027,2	5876,5	7976,5
Імпорт послуг з Канади, млн дол США	62,7	55,8	22,2
та його питома вага у всьому імпорті послуг України, %	0,89	0,95	0,27

Джерело: розраховано автором за [6]

робочих місць порівняно із промисловістю, видобутком корисних копалин, агросектором [7]. ЄС є найбільшим у світі торговцем послуг. Усунення непотрібних та дискримінаційних обмежень щодо надання послуг є важливим для отримання і забезпечення збільшення переваг ЄС як в економічному, так і соціальному аспекті надання послуг. ЄС був і залишається в авангарді переговорів щодо відкриття торгівлі послугами як на багатосторонньому рівні, так і в рамках двосторонніх угод. Основними цілями цих переговорів є забезпечення того, щоб постачальники послуг ЄС: по-перше, мали право надавати послуги на зовнішніх ринках; по-друге, не були дискримінованими порівняно із національними операторами чи іншими іноземними операторами [7]. Що ж стосується України, то питома вага експорту товарів в експорті товарів та послуг України має тенденцію до зростання, при цьому питома вага експорту товарів в експорті товарів та послуг до Канади також характеризується цією негативною тенденцією (рис. 1), яку необхідно подалати завдяки використанню відповідних інструментів державного регулювання розвитку інтеграційного потенціалу України.

Торговельна стратегія ЄС має на меті доповнити багатосторонні зусилля з лібералізації глибокими зобов'язаннями в угодах про преференційну торгівлю, лише у 2021 році ЄС додав 45 торговельних угод із 77 партнерами до свого списку. При

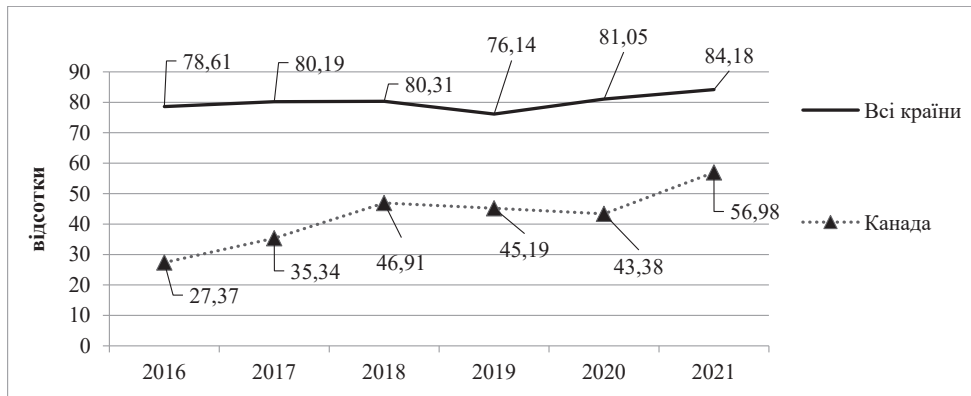

Рис. 1. Динаміка питомої ваги експорту товарів в експорті товарів та послуг України

Джерело: побудовано автором за [5; 6]

цьому усі двосторонні торговельні угоди ЄС зазвичай охоплюють торгівлю послугами. Останні угоди, такі як Всеохоплююча економічна та торговельна угода з Канадою (СЕТА) і Угода про торгівлю та співробітництво з Об'єднаним Королівством, а також поточні переговори, наприклад з Австралією та Новою Зеландією, містять комплексні та амбітні положення щодо послуг [7]. Що ж стосується Канади, яка є членом G7, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), і також разом зі Сполученими Штатами і Мексикою, є учасницею найпотужнішої ЗВТ у світі – Північноамериканської угоди про вільну торгівлю – ЮСМКА (модернізована НАФТА), то ця держава, згідно із переліком угод, зареєстрованих у базі даних СОТ, має чинні Торговельні Угоди про ЗВТ із Державою Ізраїль (чинна з 1 січня 1997 р.), Республікою Чилі (з 5 липня 1997), Республікою Коста Рика (з 1 листопада 2002), Республікою Перу (з 1 серпня 2009), Європейською асоціацією вільної торгівлі (з 1 липня 2009), Колумбією (15 вересня 2011), Республікою Панама (з 1 квітня 2013), Йорданією (з 1 жовтня 2012), Південною Кореєю (1 січня 2015), Республікою Гондурас (з 1 жовтня 2014), Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії (з 1 січня 2021 охоплює товари; з 1 квітня 2021 – і послуги) [8]. Необхідно також констатувати, що Україна як країна-кандидат в члени ЄС, має брати до уваги, що торговельна угода про ЗВТ між Канадою та ЄС набула чинності 21 вересня 2017 року, і вона охоплює як товари, так і послуги.

Перейдемо до розгляду структури торгівлі послугами України з Канадою у 2021 році (табл. 5). Зауважимо, що Державна служба статистики України використовує позначку «к/с» для даних, які не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації. Як бачимо, основними статтями експорту українських послуг до Канади є: **послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні послуги** – 75419.2 млн дол США або 68.3%, сальдо є позитивним та дорівнює 73112.8 млн дол США; **транспортні послуги** – 18814.8 млн дол США або 17%, сальдо також є позитивним і становить 16222.3 млн дол США; **ділові послуги** – 8556.0 млн дол США або 7.7%, торгівля за цією статтею також характеризується позитивним сальдо – 1894.3 млн дол США.

Як демонструють дані табл. 5, основними статтями імпорту канадських послуг до України є: **ділові послуги** – 6661.7 млн дол США або 30.6%, позитивне сальдо становить 1894.3 млн дол США; **рояліті та інші послуги, пов'язані з використанням**

Таблиця 5

Торгівля України послугами з Канадою у 2021 році, тис дол США, %

Види послуг	Експорт		Імпорт		Сальдо (+, -)
	Обсяг, тис дол США	Питома вага, у % до загального обсягу	Обсяг, тис дол США	Питома вага, у % до загального обсягу	
	110494.6	100.0	21806.8	100.0	88687.8
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	к/с	к/с	-	-	к/с
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с
<i>Транспортні послуги</i>	<i>18814.8</i>	<i>17.0</i>	<i>2592.6</i>	<i>11.9</i>	<i>16222.3</i>
Послуги, пов'язані з подорожами	1992.3	1.8	637.2	2.9	1355.1
Послуги з будівництва	к/с	к/с	-	-	к/с
Послуги зі страхування	356.6	0.3	к/с	к/с	к/с
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	75.8	0.1	45.8	0.2	30.0
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	58.6	0.1	6355.8	29.2	-6297.3
<i>Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги</i>	<i>75419.2</i>	<i>68.3</i>	<i>2306.4</i>	<i>10.6</i>	<i>73112.8</i>
<i>Ділові послуги</i>	<i>8556.0</i>	<i>7.7</i>	<i>6661.7</i>	<i>30.6</i>	<i>1894.3</i>
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	433.8	0.4	213.3	1.0	220.5
Державні та урядові послуги	1.8	0.0	2947.7	13.5	-2945.8

Джерело: [9]

інтелектуальної власності – 6355.8 млн дол США або 29.2%, сальдо від'ємне – -6297.3 млн дол США; *державні та урядові послуги* – 2947.7 млн дол США або 13.5%, сальдо від'ємне – -2945.8 млн дол США.

Висновки. Аналіз структури експорту та імпорту послуг дозволяє стверджувати, що зовнішньоторговельна політика держави має бути спрямована на їх значне як кількісне, так і якісне покращення. Варто позитивно оцінити збільшення питомої ваги експорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг, при цьому важливим є, наприклад, збільшення питомої ваги експорту ділових послуг, послуг зі страхування та послуг, пов'язаних із фінансовою діяльністю тощо. Транспортні послуги хоча і посідають чільне місце в структурі українського експорту послуг, однак здебільшого завдяки транзитному розташуванню держави. Отже, однією із найбільш перспективних для реалізації інтеграційного потенціалу України

слід вважати сферу надання високотехнологічних послуг, що вимагає відновлення промислового потенціалу країни шляхом залучення і раціонального використання інвестицій, переходу до інноваційного розвитку, запровадження стимулів для підвищення конкурентоспроможності переробних та високотехнологічних галузей національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Канадою. URL: <https://canada.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/94-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kanadoju/ugoda-pro-vilnu-torgivlyu-mizh-ukrayinoju-ta-kanadoju>
2. Canada-Ukraine FTA modernization: Summary of negotiated outcomes. URL: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/ukraine/summary-negotiated-resume-negocias.aspx?lang=eng>
3. Україна та Канада переглянуть угоду про ЗВТ. URL: <https://finclub.net/ua/news/ukraina-rozshyryt-uhodu-pro-zvt-z-kanadoiu.html>
4. Шварц Д. Україна і Канада оновлять Угоду про вільну торгівлю: Шмигаль розповів, що це означає. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/ukrajina-i-kanada-onovlyat-ugodu-pro-vilnu-torgivlyu-shmigal-rozpoviv-shcho-ce-oznachaye-12215205.html>
5. Зовнішня торгівля України у 2016–2021. Стат. зб. Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Динаміка зовнішньої торгівлі послугами за країнами світу (2000–2021). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
7. Services in the EU's trade strategy. Trade in services. 2022. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/help-exporters-and-importers/accessing-markets/goods-and-services/services_en
8. World Trade Organization. 2023. URL: <http://rtais.wto.org>
9. Зовнішня торгівля послугами з країнами світу (за видами послуг) у 2021 році. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

References:

1. Uhoda pro vilnu torhivliu mizh Ukrainoiu ta Kanadoiu. Torhovelyno-ekonomichne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Kanadoiu [Agreement on free trade between Ukraine and Canada. Trade and Economic Cooperation between Ukraine and Canada]. Available at: <https://canada.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/94-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kanadoju/ugoda-pro-vilnu-torgivlyu-mizh-ukrayinoju-ta-kanadoju>
2. Canada-Ukraine FTA modernization: Summary of negotiated outcomes. Available at: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/ukraine/summary-negotiated-resume-negocias.aspx?lang=eng>
3. Ukraina ta Kanada perehliant uhodu pro ZVT [Ukraine and Canada to review the FTA agreement]. Available at: <https://finclub.net/ua/news/ukraina-rozshyryt-uhodu-pro-zvt-z-kanadoiu.html>
4. Shvarts D. Ukraina i Kanada onovliat Uhodu pro vilnu torhivliu: Shmyhal rozpoviv, shcho tse oznachaie [Ukraine and Canada will modernize the Free Trade Agreement: Shmyhal told what this means]. Available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/ukrajina-i-kanada-onovlyat-ugodu-pro-vilnu-torgivlyu-shmigal-rozpoviv-shcho-ce-oznachaye-12215205.html>
5. Zovnishnia torhivlia Ukrainy u 2016–2021 [Foreign trade of Ukraine in 2016–2021]. Stat. zb. Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Dynamika zovnishnoi torhivli posluhamy za krainamy svitu (2000–2021) [Dynamics of foreign trade in services by countries of the world (2000–2021)]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
7. Services in the EUs trade strategy. Trade in services (2022). Available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/help-exporters-and-importers/accessing-markets/goods-and-services/services_en
8. World Trade Organization (2023). Available at: <http://rtais.wto.org>
9. Zovnishnia torhivlia posluhamy z krainamy svitu (za vydamy posluh) u 2021 rotsi [oreign trade in services with countries of the world (by type of service) in 2021]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>